

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

Δομή της Νέας Ελληνικής Γλώσσας: Λεξιλογικά ζητήματα

Ενότητα 5#: Λεξιλογικές συνάψεις στερεότυπες
φράσεις

Διδάσκουσα: Βιβή Θώμου
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται στην άδεια χρήσης **Creative Commons** και ειδικότερα **Αναφορά – Μη εμπορική Χρήση – Όχι Παράγωγο Έργο 3.0 Ελλάδα** (*Attribution – Non Commercial – Non-derivatives 3.0 Greece*)

[ή επιλογή ενός άλλου από τους έξι συνδυασμούς]

[και αντικατάσταση λογότυπου άδειας όπου αυτό έχει μπει (σελ. 1, σελ. 2 και τελευταία)]

- Εξαιρείται από την ως άνω άδεια υλικό που περιλαμβάνεται στις διαφάνειες του μαθήματος, και υπόκειται σε άλλου τύπου άδεια χρήσης. Η άδεια χρήσης στην οποία υπόκειται το υλικό αυτό αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Κρήτης**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Ένα collocation AB είναι ένας λεξικός συνδυασμός, του οποίου το σημανόμενο X προέρχεται από το σημανόμενο ενός από τα δύο συστατικά του συνδυασμού, για παράδειγμα του A, και από ένα σημανόμενο Ψ [$X=A+\Psi$], το οποίο εκφράζει το λέξημα B εξαρτώμενο από το A. Δηλαδή, το σημαίνον του collocation δεν μπορεί να δομηθεί χωρίς περιορισμούς (Mel'čuk 1998:30):

give a look, black coffee, deeply moved, rancid butter

P + ΟΦ (υποκείμενο): το κέφι ανάβει, επεισόδιο σημειώθηκε, επικρατεί πανικός

ΕΠΙΘ + ΟΥΣ: κομψός τρόπος, ουσιώδης διαφορά, ριζική αλλαγή, εύρυθμη λειτουργία, εμφανές σημάδι

ΕΠΙΡ + ΕΠΙΘ/ΜΤΧ: παγερά αδιάφορος, εμφανώς καταβεβλημένος, άμεσα διαθέσιμος, φρικτά παραμορφωμένος

	B	A
α.	land (βρίσκω)	a job
	do	a favour
	launch (εξαπολύω)	an attack
	stand (αντέχω)	comparison
β.	παίρνω	μια απόφαση
	αντέχω	τη σύγκριση
	τραβάω	βάσανα
	πληρώ	τις προϋποθέσεις

Ο Howarth (1998a:28) για το ρήμα *blow* των αγγλικών καταγράφει την εξής διαβάθμιση στους λεξικούς συνδυασμούς που αυτό δημιουργεί:

	free combinations	restricted collocations	figurative idioms	pure idioms
lexical composites	<i>blow a trumpet</i>	<i>blow a fuse</i> (καίω την ασφάλεια)	<i>blow your own trumpet</i> (περιαυτολογώ)	<i>blow the gaff</i> (βγάζω στη φόρα)

Συνάψεις με ενδογενώς περιορισμένη σημασία,
τεχνικοί όροι:

*εκφωνώ λόγο, προβάλλω αντίσταση,
αναλαμβάνω την ευθύνη, συνάγω το
συμπέρασμα, πληρώ τις προϋποθέσεις,
εξάπτω τη φαντασία, εγείρω αξιώσεις,
σημειώνω πρόοδο / επιτυχία, εκφέρω γνώμη /
άποψη, προκαλώ ανησυχία / αναστάτωση /
σύγχυση, υποβάλλω / θέτω ένα ερώτημα /
μια πρόταση, συγκαλώ σύσκεψη / συμβούλιο*

Αδέσμευτη φράση (free phrase)	Λεξι(λογι)κή σύναψη (collocation)	Στερεότυπη φράση (idiom)
παίρνω το εισιτήριο από κάπου/κάποιον	παίρνω θάρρος, δύναμη, παράδειγμα από παίρνω απόφαση να παίρνω έναν υπνάκο	παίρνω δρόμο από παίρνω πόδι από
δίνω το βιβλίο σε κάποιον	δίνω θάρρος, δύναμη σε δίνω προσοχή, σχήμα σε δίνω εξετάσεις σε	δίνω τα παπούτσια στο χέρι
βάζω το μπουκάλι κάπου	βάζω υπογραφή σε βάζω στοιχείο να βάζω τα κλάματα, τα γέλια, τις φωνές	βάζω νερό στο κρασί μου
τραβάω τη βάρκα από κάπου	τραβάω βάσανα, στενοχώριες τραβάω φωτογραφία	τραβάω κουπί τραβάω το δρόμο μου

□

<u>Αδέσμευτες φράσεις</u>	Συνάψεις με μεταφορική χρήση	Συνάψεις με <u>απολεξικοποιημένο ρήμα</u>	<u>Στερεότυπες φράσεις</u>
<i>δίνω το βιβλίο στο παιδί</i>	<i>δίνω θάρρος</i>	<i>δίνω εξετάσεις</i>	<i>δίνω τα παπούτσια στο χέρι</i>
<i>βγάζω το αυτοκίνητο από το γκαράζ</i>	<i>βγάζω χρήματα, κέρδος</i>	<i>βγάζω φωτοτυπίες βγάζω μια κραυγή</i>	<i>βγάζω γλώσσα</i>
<i>βάζω το μπουκάλι στο ψυγείο</i>	<i>βάζω γκολ, καλάθι</i>	<i>βάζω στοίχημα, βάζω τα κλάματα</i>	<i>βάζω νερό στο κρασί μου</i>

μικρός βαθμός

δέσμευσης της σημασίας

μεγάλος βαθμός

δέσμευσης της σημασίας

Λεξιλογικές συνάψεις

	1° στάδιο	2° στάδιο	3° στάδιο		
			3.1	3.2.	3.3.
δίνω	θάρρος, δύναμη, κοράγιο, χαρά σε	τέλος, μορφή, σχήμα, ερμηνεία σε	εξετάσεις σε συνέντευξη σε		
παίρνω	θάρρος, δύναμη, κοράγιο, παράδειγμα από	γεύση, αποστάσεις, μια τραμπάρα από	εκδίκηση από για, αποφαση να, μέτρα για	τηλέφωνο	διαζύγιο ανάσα αέρα
βιάζω	θεμέλια, χρέος, γνώση, μυαλό σε	υπογραφή, τέλος, αρχή, φωτιά σε	στούχημα, σκοπό, όρο να	τιμωρία	τα κλάματα, τα γέλια, τις φωνές
βγάζω	χρήματα, κέρδος, σφέλος από		εγκύκλιο να, το συμπέρασμα ότι	φωτοταπία, φωτογραφία	μια κρασηή, έναν αναστεναγμό
ρίχνω	μια ιδέα, μια πρόταση, την ευθύνη σε	μια ματιά, φως σε			έναν ύπνο, χορό, ξάπλες, κοίτημα
τραβιάω	την προσοχή			φωτογραφία	βάσανα, στενοχώριες
πιάνω			φύλλες, σχέσεις, κοσβέντα με		μοσχίλια
αρπάζω	την ευκαιρία από				μια γρήτη, μια ίωση, μια αρρώστια
κρατώ	την υπόσχεσή μου, την αξιοπρέπειά μου		κακία σε, συντροφιά σε, αποστάσεις από		
αφήνω	ήχη, μήνυμα σε	εντοπίσεις			γέννα, μάλλια, μουσι
φέρνω	αντιρήσεις, εμπόδια, αναστάτωση σε				
δείχνω	αγάπη, σεβασμό, εκτίμηση, εμπιστοσύνη σε	προτίμηση σε			ψυχραμία
βρίσκω	στοργή, αντίδραση, καταφύγιο σε		δυσκολία να, αφορμή να		

+

	1° στάδιο	2° στάδιο	3° στάδιο		
			3.1	3.2.	3.3.
έχω	δοσολογία, άδεια, αξία		σχέση με, επιθυμία να, αντίρρηση σε		δυσφορία, ταραχή, ανησυχία
κάνω	δοσολογία		εντόπιση σε, ευχή σε να, προσπάθεια για		βόλτα, μπάνιο, διακοπές, διαπαι

Τέλος Ενότητας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

